

OBSAH

Předmluva	5
Úvod	9
1. Pojetí a typologie manželství, vázanost kanonickými normami	12
<i>1.1 Pojetí manželství z hlediska přirozeného poznání</i>	12
<i>1.2 Pojetí manželství v katolické teologii, svátostnost (kán. 1055–1060)</i>	13
1.2.1 Terminologická upřesnění (matrimonium, nupturienti)	14
1.2.2 Smluvní povaha manželství a jeho vznik (kán. 1055–1057)	15
1.2.3 Podstatné vlastnosti manželství (kán. 1056)	16
1.2.4 Cíle manželství (kán. 1055)	17
1.2.5 Základní právo na manželství (kán. 1058)	18
1.2.6 Manželství se těší přízni práva (kán. 1060)	19
<i>1.3 Typologie manželství (kán. 1061)</i>	20
A. Dělení podle toho, zda jde o manželství skutečné, nebo zdánlivé	20
B. Dělení podle vzniku či trvání manželství	22
C. Dělení podle právního řádu, v němž je manželství uzavíráno	22
D. Dělení podle svátostnosti (náboženského významu) manželství	22
E. Dělení podle integrity svátostného manželství	23
F. Dělení podle míry veřejnosti uzavření manželství	23
<i>1.4 Vázanost kanonickými normami ohledně manželství (kán. 1059)</i>	24
1.4.1 Exkurs – odpad od společenství s katolickou církví formálním úkonem	25
<i>1.5 Důsledky (účinky) uzavření manželství (kán. 1134–1140)</i>	28
<i>1.6 Přirozený zánik manželství a prohlášení za mrtvého (kán. 1055, 1041 a 1707)</i>	29
2. Pastorační péče o manželství	32
<i>2.1 Pastore v obvyklých situacích (kán. 1063–1072, FC 66–69, dokument Příprava na svátostné manželství)</i>	32
2.1.1 Etapy pastore manželství	32
2.1.2 Příprava na manželství	33

2.1.2.1 Osobnostní příprava	33
A. Vzdálenější příprava	33
B. Bližší příprava	34
C. Nejbližší příprava	34
2.1.2.2 Právní příprava	35
A. Ohlášky	36
B. Spolupráce s orgány samosprávy	36
C. Příjmení manželů dle státního práva	36
2.1.2.3 Zasnoubení	37
2.2 Pastore ve svízelných a neregulérních situacích (FC 77–84) ..	38
2.2.1 Sociálně ohrožená manželství a rodiny (FC 77)	39
2.2.2 Nábožensky rozdělená manželství (FC 78)	39
2.2.3 Manželství na zkoušku (FC 80)	40
2.2.4 Volné spojení (FC 81)	40
2.2.5 Katolíci spojení pouze občanským sňatkem (FC 82)	41
2.2.6 Rozvedení, kteří neuzavřeli nový sňatek (FC 83)	42
2.2.7 Rozvedení, kteří uzavřeli nový sňatek (FC 84)	43
3. Překážky a zákazy manželství	46
3.1 Pojem překážky a zákazu	46
3.2 Překážky manželství (kán. 1073–1074)	47
A. Dělení z hlediska právní povahy překážky	47
B. Dělení z hlediska dispenzovatelnosti	47
C. Dělení z hlediska právní zjistitelnosti	47
3.2.1 Překážka věku (kán. 1083)	48
Pojem překážky věku	48
Historický vývoj překážky věku	48
Výklad současné právní úpravy překážky věku	48
3.2.2 Překážka tělesné neschopnosti – impotentia coeundi (kán. 1084)	50
Pojem tělesné neschopnosti	50
Historický vývoj překážky tělesné neschopnosti	50
Výklad současné právní úpravy překážky tělesné neschopnosti	51
3.2.3 Překážka trvalého manželského svazku (kán. 1085)	52
Historický vývoj překážky trvalého manželského svazku	52
Pojem překážky trvalého manželského svazku a výklad její současné právní úpravy	52
3.2.4 Překážka různosti náboženství (kán. 1086)	53
Historický vývoj překážky různosti náboženství	53

Pojem překážky různosti náboženství a výklad její současné právní úpravy	54
3.2.5 Překážka svěcení (kán. 1087)	57
Pojem překážky svěcení	57
Historický vývoj překážky svěcení	57
Výklad současné právní úpravy překážky svěcení	58
3.2.6 Překážka řeholního slibu čistoty (kán. 1088)	59
Historický vývoj překážky řeholního slibu čistoty	59
Pojem překážky řeholního slibu čistoty a výklad její současné úpravy	60
3.2.7 Překážka únosu nebo zadržování (kán. 1089)	62
Pojem únosu a zadržování	62
Historický vývoj překážky únosu a zadržování	62
Výklad současné úpravy překážky únosu nebo zadržování	63
3.2.8 Překážka zločinu (kán. 1090)	64
Historický vývoj překážky zločinu	64
Pojem překážky zločinu a výklad jeho současné právní úpravy	65
3.2.9 Překážka pokrevního příbuzenství (kán. 1091)	66
Pojem a vymezení pokrevního příbuzenství	66
Přímá linie	67
Boční linie	67
Historický vývoj překážky pokrevního příbuzenství	68
Výklad současné právní úpravy překážky pokrevního příbuzenství	69
3.2.10 Překážka zákonného příbuzenství (kán. 1094)	70
Pojem zákonného příbuzenství	70
Historický vývoj překážky zákonného příbuzenství	70
Výklad současné právní úpravy překážky zákonného příbuzenství	71
3.2.11 Překážka afinity neboli „švagrovství“ (kán. 1092)	71
Pojem afinity	71
Historický vývoj překážky afinity	72
Výklad současné právní úpravy překážky afinity	74
3.2.12 Překážka veřejné počestnosti (kán. 1093)	74
Historický vývoj překážky veřejné počestnosti	74
Pojem a výklad současné úpravy překážky veřejné počestnosti	76
3.2.13 Překážka duchovního příbuzenství – dodatek z dřívější právní úpravy	77
Pojem duchovního příbuzenství	77
Historie překážky duchovního příbuzenství	77
Výklad současné právní úpravy překážky duchovního příbuzenství	78
3.2.14 Přehled překážek spojených s „příbuzností“	78

3.2.15 Přehled možností udělení dispenze od manželských překážek (kán. 1078–1080).....	79
V nebezpečí smrti.....	79
V naléhavém případě.....	80
3.2.16 Oznámení a zaznamenání mimořádného udělení dispenze....	81
3.3 Zákazy manželství	83
3.3.1 Přehled zákazů manželství (kán. 1071 a další rozptýlené).....	83
A. Zákazy stanovené společně v kán. 1071.....	83
B. Zákazy uvedené výslovně jinde v kodexu.....	86
C. Zákazy plynoucí z povahy věci, byť nejsou výslovně uvedeny v kodexu.....	87
D. Soudní zákazy manželství (kán. 1684).....	87
E. Administrativní zákazy manželství (kán. 1077).....	88
3.3.2 Smíšená manželství (kán. 1124–1129).....	88
Pojem smíšeného manželství.....	88
Historický vývoj právní úpravy smíšených manželství.....	89
Výklad současné právní úpravy smíšených manželství.....	92
4. Nedostatky souhlasu	96
4.1 <i>Typologie nedostatků souhlasu</i>	97
4.2 <i>Nedostatky v poznání</i>	97
4.2.1 Omyl obecně.....	98
A. Z hlediska předmětu omylu.....	98
B. Z hlediska povahy předmětu poznání.....	98
C. Z hlediska dopadu omylu na úkon vůle.....	99
4.2.2 Nedosažení potřebného minima znalostí o manželství (kán. 1096).....	99
4.2.3 Omyl v osobě druhého nupturienta (kán. 1097 § 1).....	100
4.2.4 Omyl ohledně zásadních vlastností druhého nupturienta (kán. 1097 § 2).....	101
4.2.5 Omyl v důležité vlastnosti druhého nupturienta zapříčiněný podvodem (kán. 1098).....	102
4.2.6 Omyl ohledně podstatných vlastností manželství (kán. 1099).....	104
4.2.7 Omyl ohledně platnosti manželství (kán. 1100).....	106
4.2.8 Nedostatečnost užívání rozumu (kán. 1095 odst. 1).....	106
4.2.9 Závažná porucha soudnosti (kán. 1095 odst. 2).....	108
4.3 <i>Nedostatky ve vůli</i>	110
4.3.1 Psychická neschopnost převzít podstatné manželské povinnosti (kán. 1095 odst. 3).....	110
4.3.2 Simulace souhlasu (kán. 1101).....	113

4.3.3 Podmíněný souhlas (kán. 1102)	114
4.3.4 Násilí nebo vážný strach (kán. 1103)	119
4.4 Nedostatky v prezentaci souhlasu	121
4.4.1 Vnější vyjádření vnitřního souhlasu (kán. 1104)	121
4.4.2 Uzavření manželství prostřednictvím zástupce (kán. 1105) ...	122
4.4.3 Uzavření manželství prostřednictvím tlumočníka (kán. 1106) .	124
5. Forma uzavření manželství	127
5.1 Pojem a historie formy uzavření manželství, řádná forma	127
Pojem kanonické formy a její současná podoba	127
Historie formy uzavření manželství	127
5.1.1 Úloha svědků a požadavky na ně (kán. 1108)	130
5.1.2 Úloha asistujícího (oddávajícího) a požadavky na něj (kán. 1109–1114)	131
5.1.3 Místo sňatku (kán. 1115. 1118)	135
5.2 Mimořádná forma uzavření manželství (kán. 1116)	137
5.3 Tajná forma uzavření manželství (kán. 1130–1133)	138
5.4 Vázanost kanonickou formou a její důsledky	140
5.4.1 Obecná vázanost kanonickou formou (kán. 1117)	140
5.4.2 Výjimka pro sňatek s pravoslavným nupturientem (kán. 1127 § 1)	141
5.4.3 Dispenz od kanonické formy (kán. 1127 § 2–3, 1129, 1079, 1117)	142
A. Dispenz daná formálním úkonem	142
B. Dispenz daná mocí práva	143
C. Požadavky na uzavření manželství v případě udělení dispenze	143
D. Důsledky nedodržení požadavků na uzavření manželství po udělení .	144
5.4.4 Požadavky na formu uzavření manželství před latinským oddávajícím pro východní katolíky	145
A. Pojem obřadu a církve sui iuris	145
B. Příslušnost k církvi sui iuris	145
C. Změna příslušnosti k církvi sui iuris	146
5.4.4.1 Požadavky na formu uzavření manželství mezi latinským a východním katolíkem	147
5.4.4.2 Požadavky na formu uzavření manželství v latinské církvi pro katolíky východního obřadu	147
A. Alespoň jeden z nupturientů je řeckokatolík neboli ruten	148
B. Z katolických nupturientů žádný nenáleží ani k latinskému,	148

5.4.5 Exkurs – možnost katolického církevního sňatku pro katechumeny?	149
5.5 Nedostatky v kanonické formě	151
5.5.1 Nedostatky ze strany nupturientů	151
5.5.2 Nedostatky ze strany svědků	151
5.5.3 Nedostatky ze strany oddávajícího (kán. 1108–1113)	152
5.6 Zaznamenání uzavření manželství	153
5.6.1 Církevní zaznamenání uzavření manželství (kán. 1121–1122)	153
5.6.2 Státní zaznamenání církevně uzavřeného manželství	154
6. Přehled důvodů působících neplatnost manželství	156
6.1 Důvody působící neplatnost manželství podle církevního práva	156
A. Překážky manželství	156
B. Nedostatky souhlasu ze strany nupturientů	156
C. Nedostatky kanonické formy (formy vyjádření souhlasu)	157
Vysvětlivky značek	157
6.2 Důvody pro neexistenci a neplatnost manželství dle českého sekulárního práva	157
6.2.1 Důvody pro neexistenci manželství (zákon o rodině § 17a) ...	158
6.2.2 Důvody pro neplatnost manželství (zákon o rodině § 11–14. 15a)	159
7. Řešení závažných obtížných manželských situací	160
7.1 Zplatnění manželství (konvalidace)	160
7.1.1 Prosté zplatnění (prostá konvalidace – kán. 1156–1160)	161
7.1.2 Zplatnění v základu (sanace – kán. 1161–1165)	163
7.1.3 Zaznamenání zplatnění manželství	165
7.2 Odloučení manželů za trvání manželství (kán. 1151–1155)	166
7.2.1 Neodpuštěné cizoložství	168
7.2.2 Ohrožení partnera nebo dětí, nesnesitelnost společného života	169
7.3 Rozloučení platně uzavřeného manželství (kán. 1141–1150) ...	170
7.3.1 Nedokonané manželství (kán. 1142)	172
7.3.2 Pavlovské privilegium (privilegium Paulinum – kán. 1143–1147. 1150)	174
7.3.3 Privilegium výběru manželky či manžela – polygamie (kán. 1148)	178
7.3.4 Privilegium zajetí (privilegium captivitatis – kán. 1149)	180
7.3.5 Rozloučení manželství ve prospěch víry (tzv. privilegium Petrinum)	182

7.3.5.1 Požadavky a procedura pro udělení rozloučení manželství ve prospěch víry (tzv. privilegium Petrinum)	183
7.3.6 Zaznamenání rozloučení platně uzavřeného manželství (kán. 1685. 1706)	185
7.4 Proces ve věci prohlášení neplatnosti manželství od počátku (kán. 1501–1655. 1671–1691)	185
7.4.1 Osoby oprávněné podat žalobu (kán. 1674–1675)	188
7.4.2 Kompetence soudu (kán. 1673)	189
7.4.3 Náležitosti žaloby (kán. 1504)	189
7.4.4 Soudní instance (kán. 1405. 1438–1439. 1442–1445)	190
V České republice v I. instanci jsou kompetentní:	190
Odvolací soudy II. instance:	190
Odvolací soud III. instance:	191
7.4.5 Průběh procesu	191
A. Úvodní řízení (kán. 1505–1516. 1592. 1676–1677)	191
B. Důkazné řízení (kán. 1526–1586. 1593–1600. 1678–1680)	192
C. Vynesení rozsudku (kán. 1601–1641. 1681–1684)	193
D. Provedení rozsudku (kán. 1650–1655. 1684–1685)	196
7.4.6 Dvě výjimky v kauzách prohlášení neplatnosti manželství oproti běžnému řádnému spornému procesu	196
A. Možnost teoreticky kdykoli napadnout rozsudek ve věci neplatnosti .	196
B. Možnost použít listinné řízení místo řádného řízení (kán. 1686–1688)	197
Závěr	198
Seznam zkratk	199
Seznam pramenů a literatury	199
Prameny	199
Literatura	202
Rejstřík	206